

ան է որ արտադրած է ապագայ սերունդը, իր ծոցին մէջ սնուցած ու մարդկութեան ընծայած, մարդկութեան մէջ կատարած իր այդ մեծ գերի անկումը տեսնելով շատ բնական է որ նա իր կեանքի վերջի ճիգը թափէր յառաջ նետուելու ամենուրեք և իր կեանքէն մաս ու բաժին կանելու անոնց:

Ամերիկայի Հայ կիները, որոնք այդ մեծ առաքինութեամբ ապարհզ կիջնեն ամեն քաղաքի արժանի են, ու այս նոր երեւոյթը, որ Հայ կանանց մէջ երեւան կուգայ բուն իր ժամանակին, ազգային կեանքի վերածնութեան ստատուելու արժատեան կերպերէն մին է, անոնք Հայ գաղթականութեան կը դիմեն իրենց այդ մեծ գործը յառաջ տանելու, ու Հայ գաղթականութիւնը պէտք է որ օգնէ անոնց:

ՍՈՒՐԷՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿԱՃԱՌԻ ՀԱՆԴԵՍԸ

(Շարունակութիւն Նախորդ Թուէն)

Մարդանքը սկսաւ սրահի կեդրոնին մէջ: Հայ գիւնուորները իրենց կրցածն ըրին՝ սորուածին կ'արտաբերեցին մը երեւան բերելու: Իրաւ է որ Հայկազեան Կաճառը տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունի, սակայն անոր վերածնութիւնը տարիէ մը ի վեր է, որ սկսած է տեղւոյս խումբ մը Հայ երիտասարդներու ամեն կարգի գոհողութեամբ: Իրենց տաժանելի աշխատութենէն վերջ՝ անոնք շարժուան մէջ քանի մը օր իրիկունները կուգան ու յոգնած ուսերնուն վրայ հորացանները դնելով քանի մը ժամ միայն մարդանք կընեն, այնպէս որ իրենց մէկ տարուան մէջ ըրած յառաջդիմութեան արդիւնքը ցոյց պիտի տային ու տուին:

Մտաւորապէս 35 գիւնուոր: Զինուորութիւնը եւ գիւնուորութիւնը տեսակ մը գիւտութիւն են, որ տեսնելով ու լսելով կարելի չէ սորուել, այլ դաս առնելով: Հայ երիտասարդներ՝ որոնք իրենց մէջ կուտելու մղումը ըզրացած են, Հայկական Կաճառը կազմած են և Հոն իւրաքանչիւրը իր գիտցածէն բան մը մէջտեղ բերելով՝ Հայկական գիւնուորական մարզանքը ստեղծած են, ու այդ բանին մէջ անոնք իրենց կրցածէն ալ աւելին կատարած են: Սակայն Կաճառի գիւնուորական մասը այդ տեղ կանգ առնելու չէ, այլ Հայու խելքը իր դերը կատարած է, ասոկէ անդին կարելի չէ անցնել: պէտք է բուն գիւնուոր մը, որ իրենց աւելի մարզանք սորուցնէ, ամերիկացի ըլլայ այն կամ ուրիշ ազգ, հերիք է որ բանակի մէջ կատարեալ կըրթութիւն ստացած ըլլայ:

Վտանգալով վիրաւորուած զգացումները շոյց և պաշտօններով ու խոստումներով ան կ'ը զ սակայն ան փոքր և երիտասարդը հրապուրել յաջողեցաւ, որը (ինչպէս Հանգուցեալը ինքը կը խոստովանէր) միայն և մի միայն ազնուօրէն Հայրենիքին ծառայելու տենչանք մը ունեցած էր, ասանց իրով խաղցուած խաղի ապագան Հեռատեսիլու...:

Ոսկան-Նազար Դաշնակցութեան Հետ միանալով՝ 34 թուի աշնան 15 Հոգիէ բաղկացեալ Դաշնակցական «անդրանիկ գիւնակիր խումբ»-ը (!!!) անվտանգ առաջնորդեց վան, ուր եղիազար Ոսկերիչեան իւր այդ դաւաճանները կեանքը վերցնելու գիւցազնական և վեհանման գործերի պատճառաւ վայելած ժողովրդականութիւնը և ընկերները անկեղծ թիւնն ու վստահութիւնը, բարեմտօրէն, իր Հետ դժբաղդարար կրկին անգամ վան մտացուցած, անխիղճ և խորամանկ Պետոյի Հաշիւներին ինչպես գործածեց և միանգամայն անոր տրամադրելի արաց: Ե—Ց Հրացան Պետոյի և Դաշոյի (Երուանդ) արամաղորութեան յանձնելով, ինքը Ոսկան միւս ընկերներով կրկին անգամ ետ վերագարծաւ: Ճանապարհին Պօղազքէսէնի մօտերը, Զրուշուներ կողուած տեղը Հանգստացած միջոցին, ս ու վ ար ի-

Հաութիւնը երեսի վրայ թողուած և խուզարկութեան կարօտ խոսքան երկրի մը կը նմանի. դարերու ստրկութիւնը որքան ալ մեր կուտելու կորովը մեր մէջ թմրեցուցած ըլլայ, դարձեալ նպատակաւոր պայմաններու տակ անոնք կրնան արթննալ և ոչ թէ միակ իբր սոսկ ոյժ, այլ գիւնուորական ազանդներ ու Հանձարներ առաջանել և ասոր կենդանի օրինակը ունինք արդէն Ռուսահայոց մէջ: Եւ Նիւ Եորքի Հայկազեան Կաճառի գիւնուոր անդամները, որ այնքան եռանդով լեցուն՝ Հրացան շաղկած են և միայն ու միայն Հայ գիւնուորներէ իրենց կրթութիւնը ստացած՝ բնական է որ անոնք եթէ բնիկ գիւնուորական մը Հսկողութեան ներքեւ ռազմական ամեն կարգի մարզանքներու տակ կրթութիւն՝ կատարեալ գիւնուորէ մը աւելի՝ խորհող պատերազմ իկներ պիտի ըլլան, անկէց ալ աւելին կայ, շատ կարելի է անոնց մէջ անձեր կան, որոնք գիւնուորական դպրոցի մը դռնէն ներս մտնելով կատարեալ ռազմագետներ դուրս գան:

Նիւ Եորքի Հայ երիտասարդութեան այս փոքրիկ խումբը առաջին անգամը եղած է, որ Ամերիկայի մէջ գաղափար յղացած է իր պարագայ ժամերը փոխանակ զբախտութեամբ և անօգուտ կերպով անցնելու՝ իր մէջ ազգայնութեան գոյութիւնը պահպանող առանձն աշխատութիւններէն մին եւս զարգացնելու նուիրել, իր այդ քայլը գովելի է. ու Հայ գաղթականութեան պատմութեան մէջ նոյն իսկ կրնայ էլ մըն ալ գրաւել, եթէ անոր անդամները անվտանգ և բարոյական տոկոսներ թեմամբ մը յարատեւն այն աւելնով ու եռանդով, որ այսօր ունին:

Գրվեստի շուրջը թիւնը մարդը կը շփացնէ, և Հայկական Կաճառի անդամները, որոնք գիտակից՝ երիտասարդներու խումբ մը կը կազմեն՝ իրենց սպասելու չեն որ իրենց ամեն մէկ քայլը ու ձեռնարկը փայլուն ամակներով որակուի, ասիկա պատճառ կըլլայ Կաճառը կենցեղու այն անգ՝ ուր որ է. ասոկէ անդին անցնելու է, ու յառաջդիմութիւնը անկողմնակալ քննադատութեան մղումով միայն կը կատարուի:

Հանրայնականները եթէ սոսկ գոհ սրտով մեկնեցան սրահէն, թող զայստարի յաջողութիւններու փայլուն երեւոյթներէն զգլխած սրտի յախշտակութեամբ մեկնին ու Կաճառը Նիւ Եորքի և Հըրլըյակայից Հայ գաղթականութեան սրտին մէջ արմատանայ ու ամեն ատեն մագական ազդեցութեամբ մը իր Հանդէսներու սրահը բարեւ Հաղարաւորներ: Ի՞նչ այդ իր ներազն է, մեր ալ անկեղծ փափաքն է, որուն յաջողութեան կըսպանենք ակընդէս:

Վ.

ների (ձիւնուոր ոստիկան) 35 Հոգիէ բաղկացեալ մի խումբ յանկարծ կը շրջապատէ գիրենք, Ոսկան իւր քաղաքի գիւնակցի՝ Եղբոր Հետ կը յաջողի անխիղճապէս ըլլուրը մտազնելով կարկուտի նման տեղացող զնդակները մէջէն, զիրք մը բերաւ, ուրիշ թշնամիի շղթան պատանելով զայն յետ մղել կը յաջողի՝ կամաց կամաց իւր միւս ընկերները դիրքը սպառնալով: Սարտափելի կոխը չորս ժամէն աւելի կը տեւէ, սուվարներէն տանապետ մը կը զարնուի թատալը, իսկ իրենցմէ մէկը կը վիրաւորուի ծանրապէս, որի դիակը քերտերին չյանձնելու եւ ատով շրջակայ ամբողջ Հայ գիւնակցներ չվտանգելու խելացի մտածումով՝ մտքը կոխելու պէս նախ դիակը Պօղազքէսան փոխադրել կուտայ և ապա յաջողութեամբ իւր ճամբան կը շարունակէ անվտանգ ամբողջ խումբով մինչև Սալմաստ:

Ոսկան Նազար յաջողած էր այլեւս Դաշնակցութիւնը Հաստատել Վասպուրականի մէջ, որը շատ չանցած այնքան մեծ և անբուժելի աղէտները դուրս բացաւ իւր անխոցելի Հայրենիքին առջև... Պարսկաստանի «Բիւրօ»-ին անդամ ընտրուած էր Ոսկան, իբրև «Վասպուրականի Դաշնակցականների ընդհանուր

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԱՄՍԿ ԱՒՍՏՐԻՍԵՆ

ԳԻՐ. ԱՐՄՍԷՆ Վ. ՎԵՀՈՒՆԻՆ ՍՈՒՉՈՎԱՅԻ ՄԷՋ

28 Նոյ. 99

Ինչպէս յայտնի է Պուրկարիա Ֆիլիպպի քաղաքի մէջ եղած այլեւայլ կուսակցութեանց պատճառաւ Գիր. Վեհունին Վեհ. Հայրիկի և Գիր. Իւթիւնեանի յանձնարարութեամբ Սուչովայ եկաւ իբր այցելու հովիւ: Իր Հաճախ արդէն ժողովրդին ծանօթ էր, այնպէս որ իր գաւթն ի վեր ամեն կիրակի եկեղեցին ժողովրդով կը լեցուի, մանաւանդ երբ նախապէս ծանուցուած է թէ քարոզ պիտի խօսի:

Իր քարոզներն յուզիչ ու ազդու են: Ոտնելով գաղթականութեան վրայ՝ յաճախ կը յիշեցնէ մեզ թէ Հայ մամուլը մեծ վախով կը նայի այս գաղութի ապագային վրայ և անոր կորստեան մօտալուտ վտանգներ կը գուշակէ: Ինքն ևս՝ Հայր Սուրբը՝ կը կրկնէ այդ կարծիքը և յորդոր կը կարգայ մեզ, որպէս զի ինչպէս մեր պապիկները իրենց պապեանական կրօնքը դարերով պահեցին և մեզ բերին յանձնեցին, սենք ալ նոյն նախնայնորդութեամբ մեր ապագայ սերունդներն յանձնելու աշխատանքը չը խընայենք:

Վեհունի Հայր սուրբը Սուչովայի մէջ ժամանակ չկորսնցնելու Համար սկսաւ Գիր. Կարապետի ու Ռուսահայի լեզուները սորուիլու եւ բաւական յաջողեցաւ, միևնոյն ժամանակ Սուչովայի Հայոց վարժարանին մէջ սկսաւ Կրօնագիտութեան դաս տալ:

Արձակուրդէն վերջ լուր ժողովրդի մէջ տարածայնութիւն մը երաւ թէ վարժարանը պիտի բացուի, որովհետեւ տըղայոց շատերը օտար վարժարաններ թիւն սորուելու եւ մէկ քանիին Համար ալ արժէքը երբ Արդէն վարդապետ լսեց՝ շատ յուզեցաւ, Հոգաբարձութեան մէկ երկու անդամաց ընդ գնաց, պոսաց, կանչեց, յանդիմանեց եւ մինչեւ իսկ սպառնացաւ ըսելով թէ եթէ դուք վարժարանը բացէք՝ ձեր տուած մէկ կտոր Հացն անգամ ինձ պէտք չէ եւ պիտի ստիպուիմ այժմեան Հոգաբարձութեան անձեք կարգալով Սուչովայէն մեկնել: Միւս կողմէ ալ Համոզեց Հոգաբարձութիւնը, որ այս ազգապետ նպատակէն ետ կենան. վերջապէս Վեհունի յաջող Հանդիսացաւ, իր նպատակը իրագործեց և վարժարանը բացուեցաւ, օտարի զպրոց յաճախողները բոլորն ալ Հայոց վարժարանն եկան և Հիմա ուսանողի երու թիւը առաջինին

ներկայացուցին: Խնդիրները օրէ օր կը բարդուէին, եւ Ոսկան Նազար իր առած սխալ քայլը արդէն քիչ վերջ Հասկցած էր, միայն միջոցներ կը պակսէին ազնուութեամբ այդ լափիւրիսն ունէն դուրս գալու...:

Քիչ ժամանակուան մէջ մահալից և վտանգաւոր փորձառութիւններն ու փորձութիւնները իւր երիտասարդական դիւրբարբոքը արիւնը չսփռեցին, այլեւ անկեղծ Հայրենասէր մ'էր, իւր յեղափոխական կոչումը լրջօրէն ըմբռնած: Փորձառութեան Հետ միացած իւր սպասակական վեհանմանութիւնը և անձնուէր Հայրենասիրութիւնը Հեղինակաւոր դիրք մը յաջողած էր գրաւել Կովկասցիներէ կազմուած այդ Բիւրօի մէջ (!!!), ինչպէս և իւր վարուող բնաւորութեամբ ամենէն աւելի ազդել և միանգամայն սիրուել ու Համակրուել ամբողջ Սալմաստցիներէ:

Տաճկահայի մը այսչափ նշանակելի դիրքը անտանելի էր և Հետեւաբար նախանձ և խուլ Հակահրութիւնը սկսած էին իրենց դերը խաղալ. «Տաճկահայ» և «Ռուսահայ» ապագայ կուսակցութեանց սաղմեր կը պատրաստուէին...:

95ի մայիսին 30 Հոգիէ բաղկացեալ երկրորդ գիւնակիր խումբի մը գլուխ ան-

կրկնապատին է: Կալիցայի Հայ կաթողիկ երիտասարդութիւնը իւր մէջ ընկերութիւն մը Հաստատած է, որուն նպատակը պիտի ըլլայ Հայ լեզուն յառաջանելու և Հաստատանի մէջ: Այդ ընկերութեան նախագահն է Տիար Օթիւս Թոտորովի: Վեհունի Հայրենի կը սորուի: Մենք Կալիցայի Լիմպրիկ քաղաքի այս վերակենդանացող երիտասարդութեան յաջողութիւն կը մաղթենք:

Սուչովայի մէջ «Անի» ընկերութիւն մը կար, այդ ընկերութեան անունով ալ ընթացարան մը: Հինգ վեց տարի կընէ որ այլ և այլ պատճառներով ընթացարանը գոցուած էր, իր գրքերն ու կարասիքը ցրուցան և 260 Ֆիօրին դրամագլուխ Հոգաբարձութեան քով մնացած:

Վեհունի Հայր սուրբը կանչեց Տիար Կարապետ Կըրիւնայ, որ Սուչովայի կատարելութեան մէջ բարձր աստիճան ունեցող ազնիւ երիտասարդ մըն է, Համոզեց զինքը, որ պէտք եղած աշխատութիւնը չը գլանայ ընթացարանը վերահաստատելու Համար:

Տիար Կ. Կըրիւնայ ամսոյս 20ին ժողով մը գումարեց Սուչովայի վարժարանին մէջ, ուր բաւական թուով երիտասարդներ կային: Ներկայ էր նաև սեղւոյս Հոգաբարձութեան նախագահ Ասպետ Վարդերես Կարապետ Տոս Փոռուզուլ:

Տիար Կըրիւնայ բացատրեց այժմեան ընկերութեան նպատակը ու ընթացարանի վերահաստատուելը, և նախկին ընթացարանի տնօրէնէն խնդրեց վերադարձնել գրքերն ու կան կարասիները, ինչպէս նաև 260 Ֆիօրին դրամագլուխը, որ իր տրամադրութեան տակ կը գլուխուէին: Ասպետ Վարդերես խոստացաւ բոլորն ալ տալ և իր կողմէ պէտք եղած աշակցութիւնը չը գործադրուի:

Սուչովայէն Տիար Կ. Կըրիւնայ, որ մէկ ու կէս տարի է էջմիածին գնացած էր քաղաքայնութեան Համար պատրաստուելու, Վեհունի Հայր սուրբը զինքը քաղաքայն գնացնելու համար ալ չըթողարկուի իսկ մը ընծայած: Տէր Կարապետ քաղաքայն շին մը միւստով և Հայրիկի կողակողով Սուչովայ կը վերադառնար. սեղւոյս ժողովուրդը զինքը դիմաւորեց՝ ընդունելու Համար Ս. Միւստովը և Վեհ. Հայրիկի կոնդակը:

Ամսոյս 18ին Հրեշտակապետաց օրը, Նորընծան պատարագ բրաւ եւ Հայրիկէն, Ս. էջմիածինէն, Արարատէն ու Մասիսէն եւ Հայաստանեայց աշխարհի մի մասէն իր բերած ողջոյնը Հաղորդեց ժողովրդին:

Նորընծայի ողջոյնէն վերջ, Հայր Վե-

ցած՝ ուրախութեամբ Վան կը մտնէր: Ծանապարհին, Զուխայ Կէտուկի մօտերը արիւնայեղ կուտի մը բռնուելով՝ ամեն կերպ զգուշութիւն ի գործ կը դնէր եւ կը հրամայէր իր գիւնուորներին «Վանալ որչափ կարելի է սպաննութիւններէ ըզրոյշ կենալ», վասն զի ինք ոչ թէ իբր Հրոսակային խումբ դէս ու դէն արշաւանք անելու դիտումով դուրս ելած էր, Հապա իբրև իրակիր խումբ՝ իր պարտականութիւնն էր, որքան կարելի էր վտանգները թիւնուութեամբ անցունել, և իրեն յանձնուած զենքերը առաջադրուած նպատակին հասցնել: Այսու ամենայնիւ այդ սարսափելի և երկարատե կուտի մէջ, ամեն զգուշութիւն անելով Հանգրեմ, թշնամիները երկու արիւնաթաթաւ զոհերէն զատ մի քանի վիրաւորներով ետ վերադառնալու յուսովիւնակ, իսկ ինքը իւր խումբով անվտանգ և անկորուստ Վան Հասաւ յուսալից:

Յոյսերի այդ մեծ թուականին Վասպուրականի երիտասարդութիւնը խաղաղաբուրի գազաթնայնէտը Հասած էր. Ոսկան Նազար շրջապատուած այդ ամեն բարեպատեհ Հանգամանքներով՝ կը ծծէր ժողովրդի գոբըզուրանքն ու երիտասարդութեան մեծ մասի Համակրութիւնը: Բանտի կապանքներէն դուրս պրծած իւր

